

15. Херсонские епархиальные ведомости. 1884. №11. С.348-368.
16. Херсонские епархиальные ведомости. 1881. №21. С.596-611.
17. Херсонские епархиальные ведомости. 1881. №1. С.3-31.

УДК 94(477)

Володимир КУЗЬМІЧОВ,

здобувач 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03
Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Батенко Г., к.іст.н., доцентка

НАСЛІДКИ КОРСУНСЬКО-ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ ОПЕРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ

***Анотація.** У статті охарактеризовані наслідки Корсунсько-Шевченківської операції в уявленні європейської історіографії, а саме: втрати радянської та німецької сторін внаслідок Корсунської битви, вплив Корсунсько-Шевченківської операції на подальше радянсько-німецьке протистояння.*

***Ключові слова:** Корсунь-Шевченківська операція, європейська історіографія, радянська історіографія, німецька історіографія, вітчизняна історіографія.*

Говорячи про втрати німецької сторони, слід зазначити, що вони чітко не вказані у переважній більшості європейської історіографії. Це зумовлюється декількома причинами: одна частина представників європейської історіографії орієнтуються на дані радянської і німецької історіографії; іншою частиною представниками європейської історіографії, з одного боку, наводяться власні дані втрат німецької армії. Але, з іншого боку, не показаний шлях дослідження, який би свідчив про достовірні дані авторів європейської історіографії; недостатньо архівних та документальних матеріалів.

Європейські автори, які об'єктивно досліджувати тему наслідків Корсунь-Шевченківської операції, змогли з точністю вказати на той факт, що внаслідок Корсунь-Шевченківської операції, була втрачена бойова потужність передових німецьких військ. Вцілілі німецькі війська, яким вдалося вибратися з радянського котла, потребували переоснащення та не були придатними для подальших бойових дій. Німці були дуже виснажені після Корсунської битви.

Здобутки європейських історіографів ХХ століття допомогли українському військовому історичу В.Грицюку навести дані щодо німецьких втрат. Він встановив, що німці втратили 37 тис. особового складу. А також 446 гармат, 1638 автомашин за межами Корсунь-Шевченківського котла. Існує проблема щодо встановлення втрат зброї та техніки німецькою стороною саме в межах Корсунь-Шевченківського району.

Даних щодо радянських втрат майже не існує через максимальну засекреченість радянських і російських архівів. Але існують дані Н.Цеттерлінга, А.Френксона та В.Грицюка, які свідчать про втрати радянських військ. А саме: 80188 осіб, з них 24 286 осіб становили безповоротні втрати, а 55 902 особи - становили санітарні втрати; 1-им Українським фронтом було втрачено близько 600 танків, а втрата у танках 2-им Українським фронтом є невизначеною у зв'язку з відсутністю архівних і документальних джерел. На даний момент можна засвідчити той факт, що дані Цеттерлінга, Френксона та Грицюка, які стосуються втрат радянських військ, є наближеними до реальності.

Розглянувши втрати обох сторін, необхідно підкреслити, що радянські війська понесли значно більші втрати, аніж німці, що було зумовлено декількома причинами: невчасне планування радянською стороною проведення Корсунь-Шевченківської операції; недостатнє матеріально-технічне забезпечення радянських військ; неналагоджена чітка взаємодія між 1-им та 2-им Українськими фронтами; чітка,

організована оборона німецького війська, яке врахувало досвід Сталінградської битви.

Що стосується стратегічного становища, то європейська історіографія майже «в один голос» свідчить, що для німців воно однозначно погіршилося у зв'язку з втратою бойової потужності свого передового війська та через виснаженості. Німці втратили тактичні позиції на півдні у вигині Дніпра. Втрата позицій в районі Дніпра призвели, на думку В.Грицюка, до того, що всі сподівання німців на відновлення оборони по середній течії річки були поховані. Погіршення стратегічного становища відбувалося й через впертості Гітлера, який концентрував основну увагу на утриманні однієї бойової позиції, не звертаючи увагу на інші. Втрата стратегічної позиції німцями під час протистояння з радянськими військами було зумовлене й тим, що німецька ставка недооцінювала наявні сили, можливості, наступальний потенціал радянської армії.

Для радянського війська стратегічне положення значно покращилося. А саме: для радянських військ склалися передумови щодо взяття під свій контроль всієї території України (зокрема міста: Нікополь, Кривий Ріг, Рівне, Луцьк, Чернівці, Умань, Одеса, Крим, Херсон, Миколаїв, Дубно, Шепетівка, Ямпіль, Могилів-Подільський, Ковель), створивши глибокий виступ між Прип'ятськими болотами та Чорним морем, і прориву до Молдови, Румунії (м. Ботошані), Польщі завдяки спільними успішними діями 1-го, 2-го і 3-го Українських фронтів, яким вдалося розділити німецький фронт навпіл. Успіх радянського війська змусив німців відступити від р. Південний Буг і р. Дністер, таким чином вийшовши до р. Прут.. Таким чином, можна засвідчити, що стратегічні наслідки були набагато важливішими за кількість жертв у котлі.

Але щодо покращення стратегічного становища для радянської сторони висловився проти В.Грицюк, який зауважує, що радянські війська проводили не настільки успішні наступальні дії проти німців після

Корсунь-Шевченківської операції, як це стверджує переважна більшість представників європейської історіографії. Це було пов'язано з браком сил та засобів у радянських військ, а також незавершеним характером операцій по оточенню сил противника зимово-весняної кампанії 1944 р. і ефективним врахуванням німецькими військами досвіду сталінградської катастрофи. Ці фактори чітко відображалися після Корсунь-Шевченківської битви, а саме: у Нікопольсько-Криворізької, Проскурово-Чернівецької, Березнегувато-Снігурівської, Поліської та Одеської операціях, що передбачали оточення ворожих угруповань.

Як повідомляє Д.Боффа, під час наступу, радянські війська зіткнулися з несприятливими природно-кліматичними умовами, зокрема з бездоріжжям, брудом, які заважали радянським військам в повній мірі набуті та розвинути наступальний потенціал.

З іншого боку, Д.Боффа каже про те, що природно-кліматичні умови водночас «зіграли на руку» радянським військам у зв'язку з тим, що німецькі військові не були готові воювати в таку непогоду та не очікували того, що радянські війська будуть воювати проти них при умовах бездоріжжя і бруду. У результаті саме погані природні умови та легковажність німецького командування допомогли радянському війську розвинути свій наступаючий потенціал та захоплювати назад крок за кроком українські землі. А з німцями українська погода та природа «зіграли злий жарт».

Список використаних джерел:

1. Грицюк В. М. Наступальні операції військ українських фронтів (24.12.1943–28.10.1944): дис. ... д-ра іст. наук: 20.02.22. Київ, 2021. 588 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Hrytsiuk_Valerii/Nastupalni_operatsii_viisk_Ukrainyskykh_frontiv_na_terenakh_Ukrainy_2412194328101944/
2. Zetterling N., Frankson A. The Korsun Pocket. The Encirclement and Breakout of a German Army in the East, 1944. Havertown, PA «Casemate

Publishers», 2008. 374 р. Режим доступу:
https://royallib.com/book/Zetterling_Niklas/the_korsun_pocket.html

Аліна ЛИСАК,
здобувачка магістратури I курсу спеціальності 014 Середня освіта,
спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету,
м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Кузовова Н., к.іст.н., доцентка

ВПЛИВ НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІСТІВ ФАЛЬЦ-ФЕЙНІВ НА УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Анотація. Стаття розглядає вплив німецьких колоністів, зокрема сім'ї Фальц-Фейнів, на економічний та культурний розвиток України. Вона висвітлює історію становлення заповідника «Асканія-Нова» та роль Фрідріха Фальц-Фейна як основоположника заповідника. Робляться акценти на внесок родини у розвиток економіки та природоохоронної діяльності. Також розглядаються виклики та перешкоди, з якими стикнулася сім'я Фальц-Фейнів під час історичних турбулентностей та долю їхньої спадщини в умовах російсько-української війни.

Ключові слова: німецькі колоністи, економічний розвиток, культурна спадщина, заповідник, соціальні зміни, українське суспільство, промисловість.

Підприємницька активність завжди виступала каталізатором історичного, економічного, соціального та культурного розвитку країни, і Україна не є винятком.

Одним із цікавих аспектів українського підприємництва періоду ХІХ – ХХ століття є вплив німецьких колоністів, зокрема родини Фальц-Фейнів, на розвиток різних галузей економіки та культурного життя. Сім'я Фальц-Фейнів відома своїм видатним внеском у розвиток підприємництва